

Deváté píkázání: Nevydáš proti svému bližnímu křivé svědectví.

Převod materiálu
Alena a Jan Tkadlecovi
Pořadí v lekci
10

Úvodní slovo a kapitola „Jak s přípravkou pracovat“ k Desateru [jsou k dispozici v pdf](#).

Téma

Nemáme právo prosazovat se jednoduše proto, že jsme silnější, starší nebo mocnější než někdo jiný. Těžce ublížit můžeme i slovem. Zacházejme se svými slovy odpovědně.

Cíle

Drama příběhu dťtem pomůže pochopit nebezpečí lži. Vlastním hodnocením postav příběhu dťti srovnávají váhu slov a činů. Dťti objeví souvislosti 9. píkázání s tématy: pravda a lež, pomluva, síla slov.

Pro učitele

Biblický text: Exodus 20,16 + 1Kr 21,1-29

Poznámky k textu

K píkázání:

- **Prvotní záměr** píkázání se soustředí na svědeckou výpověď před soudem – jde tedy o závažnou situaci, kdy slova (svědectví) rozhodují o vině či nevině, životě či smrti. Lhát o někom u soudu znamená lhát o něm veřejně a to znamená mnohonásobně.
- **Svědek** hrál (a stále hraje) v soudním procesu významnou roli. Dt 17,6 nebo Nu 35,30 připomíná nezbytnost nejméně dvou svědků pro vynesení rozsudku – jako ochranu před křivdou.
- **Pravdu a lež** nelze snadno a jednoznačně definovat. Vždy souvisí s tím, co je v pozadí: zda úmysl ublížit nebo snaha pomoci nebo lhostejnost. Otázka „co je pravdivé“ souzní s otázkou „co je dobré“. Jsou i mezní případy, kdy lhát je dobré (Ex 1,13nn). Vodítkem pro nás může být termín „křivé“ svědectví: Pokřivuji svými slovy nebo narovnávám?
- **V rozšířeném smyslu** je píkázání obecnou směrnicí pro jakékoli svědectví o bližním na veřejnosti i v soukromí. Jde tu o pravdivost ve vztahu k druhému člověku. Náš život je denně ovlivňován soudem druhých a my sami svými soudy ovlivňujeme zase jejich životy. Jednou vyřčená slova zažnou žít svým vlastním životem a těžko je lze vzít zpátky – typickým negativním příkladem je pomluva.
- **Pozitivní formulace** píkázání by mohla znít: „Zacházej se svými slovy odpovědně.“

K příběhu:

- **Nábot a jeho vinice:** vinice je dědictví po otcích, kteří ji dostali v době Jozuovy jako díl zaslíbené země (viz Joz 14–17, srv. též Ž 16,6). Toto dědictví je viditelným svědectvím o podílu na zemi Bohem darované. Nábot tedy nejedná jako tvrdohlavý sedlák, který se odmítá vzdát kousku meze, ale jako ten, kdo si Božích darů a zaslíbení cení nad královské nabídky i totalitní hrozby.

- **P?st** byl vyhlašován v dob? nouze, p?ed významnými událostmi a když bylo pot?eba o?istit lid od provin?ní. Jezábel zneužívá ?ád? Božího lidu – jsou jí dobré jen k tomu, aby prosadila osobní prosp?ch krále.
- **Falešní sv?dkové** – ukazuje se, že i ochranného opat?ení (alespo? dva sv?dové) m?že být zneužito. Proces s Nábodem nápadn? p?ipomíná proces Ježíš?v.
- **Prorokovo kázání** zazní ve chvíli, kdy se celá záležitost zdála být uzav?ena. Prorok ozna?uje viníka – krále Achaba. V jeho jménu (v. 8) byl zinscenován proces s Nábodem, on je tedy vrahem. Prorok na rozdíl od jizreelských m?stských radních neml?í, ale krále kritizuje.
- **B?h nezasahuje uprost?ed d?je** – Bible netvrdí, že se vše d?je za Božího ?ízení, pod Božím patronátem. ?lov?k má svobodu a prostor pro realizaci svých rozhodnutí – a také za n? nese odpovědnost. Prorocké slovo staví ovšem i krále pod autoritu Božího soudu, odkrývá zhoubnou povahu jejich rozhodnutí, motivace i d?sledky jejich jednání.
- **Achabova kající reakce** dosv?d?uje, že prorocké slovo soudu není p?ed ?lov?ka postaveno jako nezvratitelný osud, ale zní jako varovaná a kritická výzva.

Úskalí

P?ikázání:

?asto užívané zjednodušené zn?ní p?ikázání na zapamatovatelné „Nebudeš lhát“ ztrácí sv?j p?vodní d?raz na situaci bližního. V p?ikázání nejde p?edevším o naši pravdomluvnost, ale o ochranu t?ch kolem nás. Zn?ní „proti svému bližnímu“ nás nutí uvažovat, co znamená ?íkat pravdu, že ml?et n?kdy znamená lhát atd.

P?íb?hu:

Slovo o zlu ve v. 21 neznamená, že Hospodin je odpovědný za jakékoli zlo. Biblický sv?dek se však odvažuje vid?t konec Achabova rodu a Jezábel jako napln?ní Božího soudu. Král, který cht?l svou moc i osud Izraele zajistit modlá?stvím, svévolí a bezprávím, nemá budoucnost.

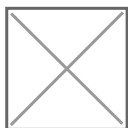
Odkazy

Biblické: Ef 4,25; Jk 3,5; Lk 23,1-2.13nn; P? 31,8-9.

Jiné: O. A. Funda: Podle bible nejmenším; film Matylida podle knihy R. Dahla; film Muž, který mluví pravdu/

Pro d?ti

Vypráv?ní p?íb?hu s rekvizitami

Na st?l si p?ipravte rekvizity: dv? královské koruny (Achab a Jezábel), slamák (Nábot), dv? ?epice (k?iví sv?dkové), ?erný klobouk (Elijáš).

Mluvíteli o postav?, vezm?te do ruky p?íslušnou rekvizitu, mluvíte?li p?ímou ?e?í postavy, nasa?te si rekvizitu na hlavu.

1. Já chci (spor mezi Achabem a Nábodem)

Král Achab se m?l jako král. M?l všechno, na? pomyslel: bydlel v nádherném paláci s velkou zahradou, jedl vybraná jídla, m?l spoustu služebník?, a když se mu n?ěho zacht?lo, tak si to koupil – pen?z m?l plnou pokladnu.

Hned u královské zahrady obd?lával sv?j kousek p?dy Nábót. Jeho rodina tady m?la už odedávna vinici. Nábót se o ni pe?liv? staral, a tak mohl pravideln? sklízet sladké hrozny a d?lat z nich výborné víno.

Jednou takhle Nábót okopává vinnou révu na své vinici, slunce praží už od rána a z Nábota se pot jen leje, však p?da je tu samý kámen. Ale jemu ta d?ina nevadí, má svoji vinici rád a p?i práci vzpomíná, že ten kousek zem? dostala jejich rodina už tehdy, když sem B?h všechny p?ivedl. A p?itom vzpomínání Nábót zapomíná i na své mozoly, co má na rukou. A tu za ním p?ijde sám král Achab:

A: „Poslyš, Nábote, jak víš, postavil jsem si tu v Jizreelu palác, abych se taky dostal z m?sta na ?erstvý vzduch. A tvoje vinice je hned u mého paláce. Cht?l bych tu mít záhony na zeleninu – ?esnek, cibulka, ?edkvi?ky, bylinky... je to zdravé, je to dobré, ?lov?k si to sám vyp?stuje a má z toho takový dobrý pocit... p?enech mi tuhle svou vinici. Já ti za ni dob?e zaplatím.“

N: „Nezlob se, králi, ale tohle je naše vinice, pracoval na ní už m?j prad?de?ek, pak d?de?ek a tatínek a já ji mám moc rád. Já ti ji prodat nem?žu.“

A: „Nebu? bláhový, Nábote. Zaplatím ti na ruku a v ?istém st?íbe. Anebo jestli chceš, dám ti za tu vinici jinou, v?tší a úrodn?jší. P?ece musíš uznat, že tohle místo není pro vinici nic moc, t?eba támhle v tom svahu naproti bys m?l mnohem v?tší výnosy.“

N: „Když to by už nebyla ta naše vinice. I když jsou jist? vinice v?tší a úrodn?jší, tuhle vinici naší rodin? kdysi sv??il B?h. Proto je mi tak drahá. Žádná jiná vinice mi ji nenahradí, já ti ji neprodám.“

2. Za?ni se chovat jako král (Achab doma s Jezábél)

Achab takové jednání ne?ekal. Byl zvyklý, že když n?co cht?l, tak to dostal. Dob?e v?d?l, že p?da zd?d?ná po p?edcích se neprodává a že není správné chtít po Nábótovi tu vinici. Ale myslel si, že když je král, tak mu musí všichni vyhov?t. Však ho to te? p?kn? užírá, je podrážd?ný z toho, jak s ním Nábót jednal. Nic ho nebaví, nic nejí, s nikým nemluví, chodí po paláci a kope do nábytku, pak si lehne, ale nem?že ani spát, jen se p?evaluje a po?ád musí myslet na Nábota.

Všimla si toho královna, Achabova žena. Jmenovala se Jezábél a byla to moc zlá královna. Všichni se jí báli a rad?ji se jí vyhýbali.

J: „Co je ti Achabe, že jsi tak rozmrzelý, ani nic nejíš, jen se mra?íš a brbláš... není s tebou žádná ?e?. Co se d?je?“

A: „Ale s Nábodem jsem mluvil, nechce mi prodat tu svou vinici, co má hned u našeho domu. Nabízel jsem peníze, nabízel jsem mu lepší vinici, ale on jak tvrdohlavý mezek: Neprodám.“

J: „Hm, a to jsi král? Když se trápíš nějakým Nábotem? Teď právě musíš ukázat, kdo je tady pánem! Vstaň, najez se a přestaň se trápit. Zařídím to sama, ta vinice bude tvoje.“

3. Je s tebou konec! (Jezábel křivě obviní Nábotu)

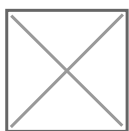
Achab královnu poslechl a Jezábel začala přemýšlet. Sebrat Nábotovi vinici jen tak, to nešlo – to by Nábot všem řekl, že mu ji ukradli. Lepší bude šikovně se Nábotu zbavit a pak si tu vinici vzít. Jezábel to vymyslela takhle: našla dva muže, kteří byli ochotni lhát. Nařídila jim, co mají o Nábotovi říkat. Pak už jen čekala. A plán se jí podařil. Zanedlouho stál chudák Nábot před soudem, aťkoliv nic zlého neudělal.

S1: „Vážený soude, na vlastní uši jsem slyšel, jak se Nábot posmíval našemu králi. Říkal o něm, že je to osel, že neumí vládnout a místo kralování by měl pást kozy.“

S2: „A já, vážený soude, jsem slyšel ještě něco horšího. Nábot tvrdil, že ten náš Bůh je stejný k němu, když nechává krále Achaba na trůnu, a že je lepší na takového Boha vůbec nevěřit.“

To bylo těžké obvinění. I soudcové věděli, že Nábot určitě nic takového neřekl, ale i oni se báli královny. A tak vynесли ten nejpršnější rozsudek. Nábot musí zemřít. Odvedli ho za město a tam ho ukamenovali. Za svoji vinici, která mu byla tak drahá, zaplatil vlastní krví.

4. Bůh viděl a nezapomene (Achab a Eliáš)

Když se král Achab dozvěděl, že Nábot už nežije, šel hned na jeho vinici, aby si ji přidal ke své zahradě. Myslel si, že na Nábotu se brzo zapomene a nikdo se už nedoví, jak to všechno bylo. Jenže žádná lež a křivda se neutají. Možná před lidmi, ale ne před Bohem. A tak už v té vinici na Achaba čekal prorok se vzkazem od Boha.

E: „Toto ti vzkazuje Bůh, Achabe: Zavraždil jsi, a teď zabíráš. Dopouštíš se toho, co je zlé v Hospodinových očích. A to zlé se teď obrátí proti tobě a proti Jezábel.“

Král a královna byli později za svůj hrozný čin velmi přísně potrestáni. Ale co Nábot? Jak k tomu přijde? Lži a pomluvy ho nakonec přivodily nejen o vinici, ale i o život. Je smutné, že stateční a nevinní často prohrají s těmi zbabělými a zákeřnými. Ale u Boha lidé jako Nábot neprohrají. Bůh na ně nezapomene a zůstanou u něj navždycky.

Další možné pokračování:

- Rozhovor nad rekvizitami: Které postavy lhaly a co tím způsobily? Kdo mluvil pravdu?
- Brát rekvizity do ruky nebo si ji dát na hlavu a říct něco o ní.
- Vyrobit si z papíru pásek na ruku jako připomínku s vhodným nápisem (např. „Říkám pravdu?“)

Pomůcky: rekvizity

Diskusní hra na základě příběhu

1. Přetáhněte dříve příběh Nábotova vinice a předem je upozorněte, aby si při poslouchání všimaly, jak jednají jednotlivé postavy.

2. Dejte každému lístek se jmény postav a požádejte, aby v prvním sloupci tabulky oznámkoval jednání postav stupnicí 1-5. Jednička znamená, že postava jednala podle jeho mínění nejlépe, pětka označuje nejhorší jednání. Pozor, je třeba využít celou stupnici!
3. Každý zveřejní své hodnocení a krátce je zdvojnásobí.
4. Na základě argumentů a vzájemného přesvědčování se pokuste dohodnout na společném hodnocení celé skupiny a запиšte je do druhého sloupce.
5. Změnilo se po rozhovoru jejich původní hodnocení? Vidí postavy jinak než na začátku?

Na závěr je možné znovu přečíst příběh, který nyní děti mohou slyšet „nový“.

Já Skupina

Achab

Elijáš

Jezábel

Křiví svědci

Nábot

Podněty pro diskusi v bodě 4:

- Achab: Byl odpovědný za vraždu, i když si ji neobjednal... / Nakonec přinil pokání...
- Elijáš: Přišel příliš pozdě, mohl zasáhnout už během procesu... / Nebál se všechno odkrýt...
- Jezábel: Zneužila moc, právo i Boha... / Podpořila královu autoritu a silnou vládu...
- Křiví svědci: Lhali s vědomím, že někoho poškodí... / Vykonyvali pouze rozkaz svých nadřízených...
- Nábot: Byl zbytečně tvrdohlavý, příliš líný na své práci... / Vzepřel se svévolnému králi, udržel si své (Boží) hodnoty...

Pomůcky: Bible, lístky s tabulkou, tužky

Rozhovor s dětmi inspirovaný myšlenkami z příběhu:

Níže uvedené citáty a příběhy vám mohou posloužit jako inspirace pro rozhovor, rozhodněte se ale nesnažte použít všechno.

Trestem láhe je to, že mu lidé nevěří, i když mluví pravdu. (Talmud)

Pravdivost znamená přehlednost. Jakou potíž máme s lidmi, kteří jsou nepřehlední a nasazují si masky, takže nevíme, na čem u nich jsme! Nejhorší jsou masky přátelskosti, které chtějí člověka oklamat a zakrýt skutečný obličej. (H.G.Pöhlmann)

Pravdivost neznámá, že vše, co je, bude odkryto. Bůh sám udělal člověku šaty. (D.Bonhoeffer)

Bůha, když vás budou všichni lidé chválit; vždyť stejně se chovali jejich otcové k falešným prorokům. (Ježíš)

Dělám z pravdy modlu, pokud se nenaučím dvouti věci: říkat pravdu v lásce, ale také pravdu z lásky zamlčet. (M.Stern)

A protože věrný křesťane, hledej pravdy, slyš pravdu, uť se pravdu, miluj pravdu, drž pravdu, brať pravdy až do smrti, neboť pravda tě vysvobodí od hřícha, od zla, od smrti duše a konečně od smrti věčné. (M.J.Hus)

Těi síta

Ke slavnému filosofovi Sokratovi jednou přibýhl celý rozčilený jeden člověk:

„Poslyš, Sokrate, musím ti říct něco důležitého: Tvůj přítel...“

„Moment, počkej chvíli,“ přerušil ho mudrc. „Už jsi to, co mi chceš říct, nechal přesít přes tři síta?“

„Jaká tři síta?“ ptal se udivený ten člověk.

„Tak dobře poslouchej! Je třeba se podívat, jestli to, co mi chceš říct, projde těmi síty. První je síto pravdy. Jsi přesvědčen, že vše, co mi chceš říct, je pravdivé?“

„To ne, jen jsem to slyšel od jiných.“

„Hm, a nechal jsi to tedy přesít alespoň přes druhé síto, síto dobroty? Je to, co mi chceš říct, i když to možná není úplně pravdivé, alespoň dobré?“

Člověk se začervenal studem a odpověděl: „Musím se přiznat, že ne. Spíše naopak...“

„Pak,“ přerušil ho mudrc, „je třeba použít ještě třetí síto. Ptal ses, jestli je to nezbytné, abys mi tohle o mém příteli řekl?“

„Nezbytné? – Vlastně není vůbec nezbytné...“

„Vidiš,“ pousmál se mudrc, „jestli to, co mi chceš říct, není ani pravdivé ani dobré ani nezbytné, pak si to raději nech pro sebe.“

Liturgie

Modlitba

Pane Bože, někdy nás bolí, co o nás druzí říkají, a někdy úplně stejně ubližujeme i my jim. Odpuš nám. A prosíme tě o statečnost, abychom se nebáli postavit proti lži a říct pravdu. Amen.

Okénko do bohoslužeb

Víte, kdo je to svátek? Kdo z vás už někdy svatčil? (Jsou různé typy svátků - na svatbu, o tom, co se stalo při školní rvačce, na soudu, a třeba i svátek o Ježíši.) Pro dnešní příběh je důležité vědět, kdo je to svátek a co je to svátek.

Odkaz na pracovní list

[9.přikázání – Achab, Jezábel a Nábot](#)

Odkaz na píseň

[Jen mluvte každý pravdu \(SV123\)](#)

[Šest věcí \(SV323\)](#)

[Shromáždil člověk prý moudrosti své poklad](#)

[Odpuš, že dnes tak jako včera](#)

[Hříchy tvé teď jednou doženou](#)

[Pomlouvají mé jméno \(SV138\)](#)

[Mír na zemi daruj nám](#)

Cílová skupina

[Starší školní](#)

[Školní](#)

[Předškolní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Desatero – Modlitba Pán? – Krédo](#)

Téma

[Desatero](#)

Biblický odkaz (kat)

[Exodus 20,16](#)

[1 Královská 21,1–29](#)